

МЕТОД ТЕСТУВАННЯ ТА ЙОГО ФУНКЦІЇ

У статті описано метод тестування, при вивченні іноземних мов та дана його загальна характеристика, розглянуто технології навчання, особливості застосування тестів у процесі вивчення іноземних мов.

Ключові слова: метод, тест, технологія навчання, функції, тестування.

В статье описан метод тестирования, при изучении иностранных языков и дана его общая характеристика, рассмотрены технологии обучения, особенности применения тестов в процессе изучения иностранных языков.

Ключевые слова: метод, тест, технологии изучения, функции, тестирование.

A testing method and general description of foreign languages technologies study are described in the article, feature of tests application are considered in the process of foreign languages study.

Key words: methods, test, technologies of studying, functions, testing.

Вступ. Питання удосконалення контролю при вивченні іноземної мови хвилює багатьох викладачів. Воно хвилювало авторів чималої кількості монографій і ставали предметом захисту багатьох дисертацій. І все ж проблеми перевірки знань, умінь та навичок, методики їх організації та проведення не втратили своєї актуальності.

Останнім часом, на думку багатьох дослідників (С.Ю. Ніколаєва, І.В. Коломієць, Х. Дуглас Браун, Дж. Хант, М. Гронланд та ін.), методистів та

вчителів, одним з найбільш ефективних способів контролю при вивченні іноземної мови є тест.

Більшість дослідників, які працювали над вивченням питань тестування прийшли до висновку, що тестовий контроль є ефективною формою контролю, яка відповідає цілям контролю, вимогам що висуваються до нього, і забезпечує ефективну реалізацію всіх його функцій у процесі навчання іноземної мови.

Постановка завдання. Метою написання статті є дослідження та виділення особливостей тестового контролю у навчанні іноземних мов у вищому навчальному закладі.

Результати. Ефективним засобом організації контролю у навчанні іноземної мови є тестування. Тестовий контроль може забезпечити успішну реалізацію мети і всіх функцій контролю, а також задовольнити вимоги, що висуваються до якості контролю.

Тестовий контроль або тестування як термін означає у вузькому смислі використання і проведення тесту, і в широкому – як сукупність етапів планування, складання і випробування тестів, обробки та інтерпретації результатів проведення тесту [1, с. 271].

У зарубіжній літературі з тестування під педагогічним або психологічним тестом часто розуміють процедуру, призначену для виявлення конкретного зразку поведінки, з якого можна зробити висновки про певні характеристики особистості.

Основна відмінність тесту від традиційної контрольної роботи полягає у тому, що він завжди припускає вимірювання. Тому оцінка, що виставляється за підсумками тестування, відрізняється більшою об'єктивністю і незалежністю від можливого суб'єктивізму викладача, ніж оцінка за виконання традиційної контрольної роботи, яка завжди суб'єктивна. Головна відмінна риса тесту - об'єктивність, що гарантується вимірюванням, функція якого полягає в тому, щоб поставляти кількісну інформацію.

Тестовий метод контролю останнім часом інтенсивно розвивається і поширюється в системі вищої освіти України. Він є уніфікованою, загально визнаною у світі формою контролю якості підготовки фахівців. Застосування такого контролю знань передбачає його високу технологічність, забезпечує об'єктивність оцінювання навчальних досягнень, що певним чином унеможливує суб'єктивне ставлення викладача. Впровадження тестування навчальних досягнень дасть можливість забезпечити кожного студента інформацією щодо стану його навчальної підготовки, надати йому своєчасну допомогу в коригуванні ситуації відповідно до наявних потреб.

Процес запровадження тестового контролю знань повинен бути поступовим, планомірним і вимагає певного системного підходу. Якщо він побудований методично правильно, то сприяє:

- своєчасному виявленню прогалин у знаннях;
- повторенню і систематизації матеріалу;
- встановленню рівня готовності до засвоєння нового матеріалу;
- формуванню вміння користуватися прийомами самоперевірки і самоконтролю тощо.

Тестові завдання можуть бути таких основних видів:

1) закритий тест, коли використовуються лише визначені відповіді; він поділяється на такі підвиди:

- завдання-вибір, коли вибирається правильна відповідь чи кілька правильних відповідей з переліку наявних;
- завдання-зіставлення, коли необхідно встановити зв'язки чи відповідності між двома групами слів, термінів тощо;
- завдання-ранжування, коли необхідно виявити правильну послідовність дій;

2) відкритий тест, коли курсант сам вписує потрібну відповідь.

Максимально підвищити надійність вимірювання і валідність використання тесту можна якщо слідувати трьома основним етапам його

створення [1, с. 269]:

- дати ясне і недвозначне теоретичне науково - обгрунтоване визначення умінь, які треба перевірити;
- точно встановити умову і операції, яких слід дотримуватися при проведенні тесту і спостереженні за його виконанням;
- кількісно визначити результати спостережень, з тим, щоб переконатися, що вимірювальні шкали, які використовуються, володіють всіма необхідними якостями.

Існують різні визначення поняття “тест” - від улюбленого виду контрольного завдання до набору завдань, які мають вигляд “множинного вибору”. У зарубіжній практиці мовного тестування відмінності в трактуванні поняття *test* представляються як відмінності між поняттями “контрольна робота” взагалі як підстава оцінної думки і “контрольна робота”, що припускає спеціально організовану перевірку знань, що цікавлять нас (знань, умінь, навичок) [1, с. 270].

Якість будь-якого вимірювального засобу, у тому числі і тесту, визначається в першу чергу показниками його надійності. Показник надійності свідчить про те, наскільки послідовні результати цих вимірювань. (Надійний тест повинен виключати випадковість того або іншого результату.)

Тестування в навчанні іноземних мов проводиться для виявлення:

- рівня досягнення в певному виді діяльності;
- здібностей до певного виду діяльності;
- труднощів в оволодінні тим або іншим видом діяльності і можливих способів їх подолання.

У практичній діяльності викладачам частіше доводиться зустрічатися з тестами першої групи. Такі тести можуть вимірювати загальні уміння в мовній діяльності або досягнення певного рівня умінь в процесі засвоєння конкретного курсу навчання.

Тести можуть бути підсумковими або проміжними (тематичними).

Підсумкові тести призначені для того, щоб об'єктивно підтвердити рівень навченості студентів. Тематичний тест покликаний сприяти поліпшенню самого навчального процесу.

За визначенням С.К. Фоломкіної, під тестом розуміються завдання, що мають специфічну організацію, яка дозволяє всім студентам працювати одночасно в однакових умовах і записувати виконання символами [5, с. 12]. Завдання тестів завжди мають однозначне рішення, визначення правильності відповіді здійснюється по заготовленому ключу. Застосування тестів при контролі доцільне тому, що вони задають напрям розумової діяльності студентів, привчають їх варіювати процес переробки сприйманої інформації.

У навчанні іноземних мов застосовується лінгводидактичне тестування. Лінгводидактичним тестом називається підготовлений відповідно до певних вимог комплекс завдань, які пройшли попереднє випробування з метою визначення якісних показників і які дозволяють виявити в учасників тестування рівень їх мовної або комунікативної компетенції та оцінити результати тестування за заздалегідь встановленими критеріями [1, с. 271]. Основними показниками якості лінгводидактичного тесту є валідність, надійність, диференційна здатність, практичність та економічність [2, с. 219]. Вигідність характеристика тесту, яка показує, що саме вимірює тест і наскільки ефективно він це вимірює. Валідність тесту означає його придатність для визначення рівня володіння певними іншомовними мовленнєвими навичками і вміннями. Надійність – це необхідна умова валідності тесту. Надійність тесту визначається стабільністю його функції як інструмента вимірювання. Надійний тест дає приблизно однакові результати при повторному застосуванні.

Диференційна здатність - характеристика тесту, яка вказує на здатність даного тесту виявляти встигаючих і невстигаючих тестованих, тобто з достатнім і недостатнім рівнем володіння іншомовними навичками і вміннями.

Практичність - характеристика тесту, яка визначає [1, с. 273]:

- доступність та посиленість інструкцій тесту і змісту тестових завдань для розуміння тих, хто виконує тест;
- простота організації проведення тестування в різних умовах;
- простота перевірки відповідей і визначення результатів та оцінки.

Економічність - характеристика тесту, яка передбачає мінімальні витрати часу, зусиль і коштів на підготовку тесту від планування до видання. Лінгводидактичні тести бувають стандартизовані і нестандартизовані.

Стандартизований тест є таким, який пройшов попереднє випробування на великій кількості тестованих і має кількісні показники якості. Підготовка такого тесту потребує копіткої роботи і тривалого часу. Стандартизовані тести супроводжуються паспортом, в якому містяться норми, умови та інструкції для багаторазового використання тесту в різних умовах [1, с. 273].

Нестандартизовані тести складаються на матеріалі конкретної теми для перевірки рівня сформованості певної навички або вміння. Нестандартизовані тести застосовуються під час поточного контролю з метою забезпечення зворотного зв'язку у навчанні іноземної мови. Нестандартизовані тести не потребують визначення усіх кількісних показників якості. Але доцільно виявити в такому тесті дуже важкі і занадто легкі питання і замінити їх більш прийнятними. Для визначення важких або легких завдань користуються такою методикою: підраховують відсоток тестованих, які виконали завдання. Якщо лише 15% і менше тестованих правильно виконали завдання, воно може вважатися важким. Якщо 85% тестованих справились із завданням, воно вважається легким.

Невід'ємною частиною процесу навчання іноземним мовам є контроль рівня володіння іншомовними навичками та вміннями. Від правильної організації контролю залежить якість навчання. Ф.М. Рабінович вважає, що при проведенні контролю необхідно керуватися наступними правилами

[3, с. 2]:

- контроль повинен носити регулярний характер;
  - контроль повинен охоплювати максимальну кількість учнів за одиницю часу;
  - об'єм контрольованого матеріалу повинен бути невеликим, але достатньо репрезентативним, щоб по ступеню його засвоєння (незасвоєння), володіння (неволодіння) ним учнів можна було судити, чи здобули вони необхідні навички і уміння;
  - при проведенні контролю слід виходити від конкретних задач уроку.
- Фактично здійснення кожної із задач уроку повинне контролюватися шляхом використання доцільних форм і прийомів контролю.

Поява проекту тимчасового державного освітнього стандарту по іноземній мові, розробленого під керівництвом І.Л. Бім і А.А. Міролюбова, вирішує ряд проблем, пов'язаних із здійсненням контролю [4, с. 184]. Це, перш за все, виділення об'єктів контролю і вибір найнадійніших і ефективніших форм його реалізації.

М.Е. Брейгіна дає своє визначення контролю і виділяє його функції [4, с. 135]:

- діагностичну;
- управлінську;
- коректуючи;
- оцінну;
- мотивуючу;
- плануючу;
- повчальну.

У контролі реалізується і функція забезпечення взаємодії викладача та студентів у педагогічному процесі. Взаємодія полягає у тому, що викладач виступає як суб'єкт, що здійснює контроль, а студент як об'єкт контролюючої дії і як суб'єкт, що переживає цю дію, здійснює саморегуляцію і самокорекцію своєї діяльності. Контролююча діяльність

викладач виступає як відкрита система, гнучка, здатна мінятися залежно від відомостей, що поступають від учнів по каналах зворотного зв'язку. По суті викладач в процесі контролю теж отримує статус суб'єкта, саморегулюючого свою “поведінку”, і об'єкта, залежного від учня і випробовуючого його “тиск”. В ході контролю реалізуються в єдності обидва статуси – студент і викладач [4, с. 136].

Навчальна функція тестового контролю проявляється в тому, що в ході перевірки знання розширюються, поглиблюються і вдосконалюються, підвищується загальний освітній рівень, удосконалюється культура інтелектуальної праці, стимулюється самостійність студентів, розвиваються їх пізнавальні інтереси.

Контролююча функція тестових завдань полягає у визначенні факту наявності знань або їх відсутності, а також перевірки ступеня засвоєння навчального матеріалу. Невід'ємною частиною контролюючої функції є самоконтроль. Значення самоконтролю полягає в тому, що удосконалення результатів навчальної діяльності студента не відбувається навіть за великості кількості повторень, якщо він не зрозуміє своїх недоліків, помилок, не буде здатний критично оцінити отримані результати.

Контроль результатів навчальної діяльності є обов'язковим компонентом навчального процесу. Найбільш яскраво він проявляється під час фази завершення вивчення теми або модуля, хоча може бути наявним під час будь-якого етапу навчального процесу. Знання якості досягнутих навчальних результатів є обов'язковою умовою успішної роботи викладача.

Розвиваюча функція тестів проявляється в тому, що під час безпосередньої дії контролю удосконалюються такі пізнавальні психічні процеси та якості особистості, як увага, пам'ять, мислення, інтереси, стимулюється пізнавальна активність. Однак ця функція може бути реалізована лише у разі, коли питання, що пропонуються, будуть вимагати пояснень, обґрунтувань, визначення причинно-наслідкових залежностей і

зв'язків.

Тестовий контроль знань виконує також організаційну функцію. Контроль, який має систематичний характер, організовує навчальну роботу студента, орієнтує в специфіці навчального матеріалу і вимогах викладачів, сприяє формуванню раціонального режиму самостійної роботи.

Функція встановлення зворотного зв'язку під час тестового контролю проявляється в отриманні викладачем інформації про хід навчального процесу, що є необхідною умовою його удосконалення.

Безперервно здійснюваний зворотній зв'язок показує студентам і викладачам рівень успіхів та орієнтує на способи діяльності, які забезпечують подальше підвищення якості навчального процесу.

Висновки. Успіх в навчанні іноземної мови багато в чому залежить від того, в якому ступені якість знань учнів знаходиться у полі зору вчителя і яка увага надається профілактиці помилок. Як підтверджує багаторічний досвід, велику користь може принести перевірка знань відразу всіх учнів у формі невеликих за об'ємом контрольних завдань, тестами. Тести є не тільки «найекономнішою формою контролю» (Р.В. Рогова), але і об'єктивнішим показником ступеня засвоєння учнів мовного матеріалу, ніж дані поточної, індивідуальної перевірки.

Систематичне тестування стимулює активність і увагу студентів, підвищує їх відповідальність при виконанні завдань.

Результати перевірки тестів аналізуються вчителем і служать для нього, з одного боку, показником рівня знань студентів, а з іншою - самооцінкою роботи, самого викладача, що дозволяє йому внести необхідні корективи в процес навчання і тим самим попередити повторення помилок студентів.

Інтерес до тестування пояснюється тим, що воно значно підвищує ефективність навчального процесу, оптимально сприяє повній самостійності роботи кожного учня, є одним із засобів індивідуалізації в

навчальному процесі. Крім того, тестовий контроль має багато переваг перед іншими видами контролю.

Основна відміна тесту від, наприклад, традиційної контрольної роботи полягає в тому, що він завжди передбачає вимір. Тому оцінка, яка виставляється за підсумками тестування, є більш об'єктивною і незалежною від можливого суб'єктивізму викладача, ніж оцінка за виконання традиційної контрольної роботи, яка завжди суб'єктивна, оскільки базується на враженнях викладача, не завжди відокремлених від його особистих симпатій чи антипатій по відношенню до того чи іншого студента.

Головна відмінна риса тесту – об'єктивність, яка гарантується вимірюванням, функція якого полягає в тому, щоб давати кількісну інформацію про якість засвоєння. При цьому, він надає викладачу змогу перевірити значний об'єм вивченого матеріалу малими порціями та діагностувати оволодіння цим матеріалом більшої частини студентів. Але одним з недоліків тестового контролю сьогодні є те, що розроблені методики націлені на перевірку фактичних знань і не враховують потенційних можливостей розвитку особистості, вони мають лише оцінювальний, а не прогнозуючий характер.

Література

1. Методика навчання іноземної мови у середніх навчальних закладах. – К., 1999. – 327 с.
2. Методика обучения иностранным языкам в начальной и общеобразовательной школе. – Ротов Н/Д, 2004 . – 314 с.
3. Рабинович Ф.М. Контроль на уроке иностранного языка.// Иностранные языки в школе - №1. – 1987. – С. 2 – 8.
4. Рогова Г.В., Рабинович Ф.М., Сахарова Т.Е. Методика обучения иностранным языкам в средней школе. - М., 1991. – 285 с.
5. Фоломкина С.К. Тестирование при изучении иностранного языка.// Иностранные языки в школе. – 1986. – №2. – С. 12 – 16.

Авторська довідка

1. Власенко Людмила Василівна, Чала Катерина
Михайлівна

2. Старші викладачі кафедри іноземних мов

3. Національний університет харчових технологій

4. Власенко Л.В. – (097) 658-41-82 Пр-т Науки 26, к.14

LyudaVlas@i.ua